

*Cyclocarya met
wielvormige
vruchtvlleugel.*

SORTIMENT

In het deel van het feuilleton over het geslacht

Pterocarya in uitgave nr. 6 van 2017 heb ik u

toegezegd dat de andere twee onbekende en

nauw verbonden geslachten van *Juglandaceae*,

Platycarya en *Cyclocarya*, in een volgend deel

van het feuilleton aan u voorgesteld zouden

worden vanwege ruimtegebrek in dat deel. Dat

moment is nu aangebroken!

Auteur Jan P. Mauritz VRT

Vleugelnooten deel 2 belofte maakt schuld

Twee onbekende en nauw verbonden geslachten van *Juglandaceae*, *Platycarya* en *Cyclocarya*

Platycarya's zijn ook allemaal bladverliezende, eenhuizige en eenslachtige bomen van de tweede grootte; dat houdt in zo rond de 15 m hoog met opgaande, hoge kronen. Er zijn enkele soorten die hoger en groter worden, maar dit zijn de meer subtropische tot tropische makkers die niet voldoende winterhard zijn. In het natuurlijk verspreidingsgebied zijn ze onderdeel van de gemengde loofhoutbossen tegen de berghellingen in Anhui, Guizhou, Hubei, Hanan en andere provincies in Midden- en Zuidoost-China. Daarnaast komt de species ook voor in Japan, Korea en Vietnam. De bomen groeien op de heuvels en hellingen van bergketens van 400-1400 m hoog, in sommige gevallen zelfs tot 1800 m hoogte. Enkele soorten van dit geslacht groeien uitsluitend in de nevelwouden op kalksteenformaties, zoals het Tianzigebergte in de Chinese provincie Hunan, en in Vietnam bij Ha Long Bay. De naam van het geslacht is wederom een samenstelling met *platys* (breed) en slaat op de brede vruchtvlleugel van de *karyon* (noot). Het tot 30 cm lange, oneven geveerde blad

heeft afhankelijk van de soort zeven tot vijftien deelblaadjes, met een uitloop tot wel 23 stuks. Dat zijn dus drie tot elf bladjukken en een topblad. De deelblaadjes zijn 3 tot 11 cm lang en 1,5 tot 3,5 cm breed. De bloeiwijze bestaat uit eenslachtige, aarachtige katjes. De manlijke katjes zijn 3 tot 15 cm lang en staan in groepjes van vier tot acht stuks rechtop rondom een vrouwelijk kegelvormig katje van 2,5 tot 5 cm lang, groen van kleur, later verkleurend naar geel en vervolgens naar roodbruin tot diepbruin. De vruchten zijn gevleugelde nootvruchten, die na rijping de kegels verlaten en door de wind verspreid worden. Bij *Platycarya paliurus* kan het vruchtje door de brede bekervormige vruchtvlleugel wel 3 tot 7 cm breed zijn. De bekendste onder de onbekenden is:

Platycarya strobilaceae

De Nederlandse naam van deze onbekende species is kegelnoot. Deze naam is afgeleid van de soortnaam *strobilaceae*, wat kegelvormig betekent. Het natuurlijk verspreidingsgebied van de boom

ligt in Centraal-China en Japan, in de gemengde loofhoutbossen op hellingen en gebergten tot ca. 2200 m hoogte boven zeeniveau. Het worden daar bomen tot 15-18 m hoog; in cultuur in Europa worden ze tot ca. 10 m, met een hoog opgaande kroon op een dikke stam en opgaande gesteltakken die de breed ovaalronde tot ronde kroon vormen. De stamschors is eerst vrij ondiep gegroefd en bruin-grijs van kleur. Op oudere leeftijd ontstaan diepe overlangs gegroefde schorsstructuren. Het blad van deze species is ca. 30 cm lang, oneven geveerd, dus jukken met een topblad. Het blad heeft 15 tot 23 deelblaadjes aan de centrale bladspil, verdeeld over zeven tot elf bladjukken, en zoals gezegd een topblad. De deelblaadjes zijn 3 tot 11 cm lang en 1,5 tot 3,5 cm breed. De bloeiwijze, zoals de soort, bestaat uit eenslachtige, aarvormige katjes. De manlijke katjes zijn 3 tot 15 cm lang en staan in groepjes van vier tot acht stuks rechtop rondom een vrouwelijk kegelvormig katje, dat 2,5 tot 5 cm lang is, groen van kleur, later verkleurend naar geel en vervolgens naar roodbruin tot diepbruin. De

Platycarya strobilacea manlijk bloemaren

vruchten zijn gevleugelde nootvruchten van 3 tot 6 mm, ovaal, met vruchtvlugels die na rijping de kegels verlaten en door de wind verspreid worden. Dit is zoals gezegd de bekendste onder de onbekenden van dit geslacht. Toch wordt deze boom, mits in Nederland opgekweekt, een goed bruikbare boom in de openbare ruimte. Door de verschuiving en verandering van het klimaat wordt deze boom hier toepasbaar, evenals verschillende voorgangers. De meest noordelijke species stond zo rond het jaar 2000 volgens eigen waarneming in Parijs, waar uw schrijver de boom zag schitteren in een park aldaar tijdens een meerdaagse excursie met soortgenoten. Ik had deze boom nog nooit noordelijker mogen aanschouwen. Tijdens een bezoek aan Brussel in 2017 zag ik daar plotseling een species staan; van de parkbeheerder hoorde ik dat deze makker daar in 2011 geplant was in

Dit is zoals gezegd de bekendste onder de onbekenden van dit geslacht; toch wordt het een goed bruikbare boom in de openbare ruimte

de maat 40-50. De boom gedijde daar fantastisch en viel erg op door zijn prachtige bloeiwijze. Dus, waarde boombeheerders in dit kleine koninkrijk, plant eens zo'n makker in de luwte van andere bomen, een hoog gebouw of anderszins beschut. Uw schrijver put uit ervaring. Begin jaren 90 van de vorige eeuw werd een zestal *Firmiana simplex* in Hilversum aangeplant, een species vergelijkbaar met deze kegelnoot, zeker qua klimaatverlangens. Een drietal is gesneuveld door aanpassingen aan de wegenstructuur; zeker twee bomen staan er nog altijd aan de Jan van der Heijdenstraat, goed gegroeid en fraai voor hun omgeving. Deze species heeft enorme bloemtuilen tot wel 40 cm

lengte, met roomwitte en geurende bloemen. *Firmiana* behoort trouwens tot de familie van de *Sterculiaceae*, een grote, voor de meesten onder u volstrekt onbekende familie uit de subtropische klimaatzone.

Cyclocarya paliurus

De Nederlandse naam, Chinese wielnoot, is een directe vertaling van de geslachtsnaam. Dit is het onbekendste geslacht van *Juglandaceae*, en ook een van de grootste van de vijf geslachten die deze familie rijk is. In zijn natuurlijk verspreidingsgebied in Centraal-China, o.a. in de provincies Anhui, Hunan en Hubei, zijn exemplaren bekend van ruim 35 m hoog. Alle species zijn bladverliezende, eenhuizige en eenslachtige bomen van de eerste grootte, met opgaande, hoge kronen. In het natuurlijk verspreidingsgebied zijn ze onderdeel van de gemengde nevelbossen en groeien ze op berghellingen tot wel 2500 m hoogte. De boom is hierdoor in Nederland waarschijnlijk ook vrij winterhard. Hij heeft een enorme stam en een geweldig breed uitgroeiende kroon. De stamschors is eerst vrij ondiep gegroefd en bruingrijs van kleur. Op oudere leeftijd ontstaan diepe overlangs gegroefde schorsstructuren. Het blad is oneven geveerd met vijf tot negen deelblaadjes, die een gezaagde bladrand hebben. De 20-25 cm lange centrale bladspil draagt de deelblaadjes, die 4 tot 10 cm lang en 1,5 tot 3,5 cm breed zijn. De bloeiwijze bestaat uit manlijke en vrouwelijke katjes. De vrouwelijke katjes zijn 25 tot 30 cm lang en dragen vervolgens verschillende nootvruchten, die een ronde vleugel tot wel 6 cm in diameter bezitten, in plaats van twee vleugels tegenover elkaar. Deze vruchtvlugels zijn gelig wit van kleur en heel bijzonder, rond als een wiel. Dat is dan weer afgeleid van het woord *cyclo* (cirkel = rond = wiel). Zo simpel is het als je de klassieke talen een beetje kent! Het blad van de boom wordt gedroogd en in medicijnen verwerkt vanwege de bloeddrukverlagende werking. Ook wordt er veelvuldig thee van gebrouwen om ernstig overgewicht te bestrijden.

Afsluitend

De laatste twee geslachten zijn in ons kleine

SORTIMENT

De twee species-makkers die in dit deel van het feuilleton aan u voorgesteld worden, zijn volgens de wetenschappers monotypische geslachten. Monotypisch wil zeggen dat er maar één soort van een geslacht bekend is. Het geslacht *Platycarya* kent volgens deze grappenmakers dus maar één soort, namelijk *strobilacea*, en het geslacht *Cyclocarya* kent slechts één soort, namelijk *paliurus*. En dat is foute en volstrekt verkeerde informatie, waarde lezers. *Platycarya* kent namelijk vijf soorten en twee vars, en *Cyclocarya* kent twee soorten en één var. (zie 'Flora of China, vol. 4').

landje vrijwel geheel onbekend in de kwekerij. Boekenwijsheid wordt hier en daar wel aangetroffen bij de meer fanatieke dendrologen en botanici. Dat is ontzettend jammer, waarde vrienden, daar deze bomen een geweldige uitstraling hebben, gezond zijn en goed toepasbaar. Dat geldt zeker voor *Cyclocarya*, die qua toepassing en gebruik vergelijkbaar is met *Pterocarya*. Deze boom kan dus lang niet overal, maar op genoeg plaatsen de omgeving verrijken. Hij geeft geen wortelopslag en er zijn geen boomziekten bekend, dus niets staat de opkweek op Nederlandse boomkwekerijen in de weg. Moet er wel vraag naar zijn, waarde dames en heren boombeheerders, want de boomkweker kweekt deze makkers niet op voor de stookhoop!

Groet,

DGA Mauritz Adviseurs & Taxateurs BV.

Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-7347